

Sygn. akt III Ko 262/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 grudnia 2015 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim w III Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący: SSO Tomasz Olszewski (spr.) Sędziowie : SSO Jacek Gasiński

SSO Katarzyna Sztandar

Protokolant Magdalena Mazurkiewicz

w obecności Prokuratora Izabeli Stachowiak

po rozpoznaniu w dniach: 20 października 2015 roku, 3 grudnia 2015r.

sprawy z wniosku D. B. (1) w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia za niesłuszne tymczasowe aresztowanie

orzeka:

1. na podstawie art. 552a § 1 kpk zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim na rzecz wnioskodawcy D. B. (1) kwotę 10 000 (dziesięć tysięcy 00/100) złotych tytułem zadośćuczynienia za niesłuszne wykonywane tymczasowe aresztowanie w sprawie II K 659/13 Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim (2 Ds. 1009/13 Prokuratury Rejonowej w Piotrkowie Trybunalskim) w okresie od 30 czerwca 2013r. do 23 października 2013r. z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się orzeczenia;

2. oddala wniosek w pozostałej części;

3. koszty postępowania przejmuje na rachunek Skarbu Państwa.

Sygn. akt III Ko 262/15 „od”

UZASADNIENIE

Ustalenia faktyczne.

Prokuratura Rejonowa w Piotrkowie Trybunalskim prowadziła postępowanie przygotowawcze, pod sygnaturą akt sprawy 2 Ds. 460/13 w sprawie usiłowania rozboju na osobie E. J., które zakończyło się wniesieniem aktu oskarżenia przeciwko D. B. (2) o czyn z art.13 § 1 kk w związku z art.280 § 1 kk w związku z art.64 § 1 kk.

\akt oskarżenia, k. 76 – 77 akt sprawy SR w Piotrkowie Tryb. o sygn. II K 659/13\

W toku tego postępowania D. B. (1) został zatrzymany w dniu 30 czerwca 2013r., a następnie – tymczasowo aresztowany na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 3 lipca 2013r. w sprawie o sygn. akt II Kp 225/13.

\protokół zatrzymania D. B. (1), k. 19 akt sprawy SR w Piotrkowie Tryb. o sygn. II K 659/13

postanowienie w przedmiocie tymczasowego aresztowania, k. 34 \

W izolacji wynikającej ze stosowania tymczasowego aresztowania D. B. (1) przebywał do dnia 23 października 2013r.

\postanowienie w przedmiocie uchylenia tymczasowego aresztowania, k. 142

nakaz zwolnienia, k. 143

zawiadomienie o zwolnieniu ze sprawy, k. 149\

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 28 lutego 2014r. D. B. (1) został uniewinniony. Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 3 lutego 2015r.

\wyrok SR w Piotrkowie Tryb., k. 224

wyrok SO w Piotrkowie Tryb., k. 319\

W trakcie izolacji D. B. (1) przebywał w Areszcie Śledczym w P..

Przebywał wtedy w celi dwuosobowej.

Zgodę na pierwsze widzenie z matką otrzymał po półtora miesiąca od zatrzymania.

W przeszłości odbywał kary pozbawienia wolności. Zgodę na pierwsze widzenie z matką otrzymał po półtora miesiąca od zatrzymania.

\zeznania D. B. (1), k. 29

zeznania M. B., k. 28v.\

Ocena dowodów.

Sąd dokonał ustaleń faktycznych dotyczących zatrzymania i tymczasowego aresztowania w oparciu o uznane za wiarygodne w tej części zeznania D. B. (1), jak i w oparciu o dokumenty organów postępowania przygotowawczego i sądu, sporządzone w toczącym się śledztwie w Prokuraturze Rejonowej w Piotrkowie Trybunalskim, co do których nie zachodziły podstawy do poddania ich w jakąkolwiek wątpliwość.

Sąd nie dał wiary zeznaniom D. B. (1) i M. B. na okoliczność zatrudnienia wnioskodawcy w okresie bezpośrednio poprzedzającym jego tymczasowe aresztowanie. Zwrócić trzeba uwagę, że D. B. (1) podczas pierwszej czynności z jego udziałem przeprowadzonej w toku śledztwa jako wyłączne źródło utrzymania wskazywał rentę w wysokości 800 zł, ni słowem nie wspominając o wykonywaniu jakiejkolwiek pracy dorywczej (patrz: protokół przesłuchania podejrzanego, k. 27 akt sprawy SR w Piotrkowie Tryb. o sygn. II K 659/13). Na ten temat nie wspomniał także kurator w sporządzonym wywiadzie środowiskowym (k. 105 akt sprawy SR w Piotrkowie Tryb. o sygn. II K 659/13). Stąd Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawca nie przedstawił nie budzących wątpliwości dowodów pozwalających na kategoryczne ustalenie, że bezpośrednio przed jego zatrzymaniem i osadzeniem w areszcie faktycznie wykonywał on pracę zarobkową i osiągał z tego tytułu określone dochody. Krótko mówiąc, nieco mgliste zeznania D. B. (1) i jego babki Sąd uznał za niewystarczające dla poczynienia stosownych ustaleń w tym względzie.

Rozważania prawne.

Podstawą prawną roszczenia wnioskodawcy jest art.552a § 1 kpk, w myśl którego odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługuje w wypadku uniewinnienia oskarżonego, gdy stosowane były wobec niego środki przymusu.

Sąd przyjął więc, że co do zasady żądanie wnioskodawcy jest słuszne zarówno w zakresie roszczenia o odszkodowanie, jak i zadośćuczynienie. Niemniej kwestią sporną pozostawała wysokość szkody majątkowej, której domagał się pełnomocnik wnioskodawcy.

1. Odszkodowanie.

W przedmiotowym wniosku pełnomocnik D. B. (1) wywodził, że pokrzywdzony w wyniku jego tymczasowego aresztowania doznał szkody majątkowej oraz krzywdy oszacowanej łącznie na kwotę 14.000 zł (petitum wniosku). W uzasadnieniu pełnomocnik twierdził, że wnioskodawca „w okresie letnim dorabiał przy pracach budowlanych, zwłaszcza przy wstawianiu okien”.

W rozpoznawanym wniosku pełnomocnik nie wskazał dowodów na poparcie tezy o zatrudnieniu D. B. (1) w okresie poprzedzającym jego tymczasowe aresztowanie. Postępowanie dowodowe przeprowadzone w toku przewodu sądowego nie dało żadnej pewności, że wnioskodawca faktycznie otrzymywał wynagrodzenie w kwocie wynikającej z jego zeznań, o czym mowa była w części uzasadnienia poświęconej ocenie dowodów.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności Sąd oddalił wniosek w części dotyczącej odszkodowania.

2. Zadośćuczynienie.

Zadośćuczynienie, o którym mowa w art. 552 kpk, to rekompensata szkody o charakterze niemajątkowym (krzywdy), której doświadczył wnioskodawca na skutek jego aresztowania.

Nie istnieją kryteria, którymi można by standardowo, w każdej sprawie oszacować krzywdę związaną z przymusowym pobytem w warunkach izolacji aresztu śledczego, bowiem cierpienia ludzkiego nie sposób skategoryzować i zmierzyć przy pomocy jakiegokolwiek algorytmu. Truizmem jest stwierdzenie, że każdy człowiek z osobna inaczej doświadcza, a przez to – odmiennie przeżywa – dyskomfort pozostawania w warunkach przymusowego pozbawienia wolności. Wynika to nie tylko z charakteru miejsca odosobnienia, ale i indywidualnych cech charakteru i osobowości aresztowanego, jego predyspozycji radzenia sobie ze stresem, a także takich indywidualnych cech, jak płeć, wiek, wykształcenie, sposób i tryb życia prowadzony przed aresztowaniem, siła więzi rodzinnych. Są to jedynie przykładowo wymienione kryteria, które powinno się brać pod uwagę przy oszacowaniu wartości zadośćuczynienia. Pomocne wskazówki zawarte zostały w licznych judykatach sądów powszechnych i Sądu Najwyższego. Oto tezy, stanowiące podstawę utrwalonej linii orzecznictwa w omawianej kwestii:

Dla wykładni pojęcia zadośćuczynienia, o jakim mowa w art. 552 kpk miarodajne są przepisy prawa cywilnego materialnego, a zwłaszcza art. 445 § 2 kc, z którego wynika, że zadośćuczynienie winno być „odpowiednie”. O ustaleniu jaka kwota w konkretnych okolicznościach jest „odpowiednia”, a więc o wysokości należnego zadośćuczynienia pieniężnego, powinien decydować rozmiar doznanej krzywdy, czyli stopień cierpień fizycznych i psychicznych, ich intensywność i czas trwania. Niewymierny w pełni charakter tych okoliczności sprawia, że sąd przy ustalaniu rozmiaru krzywdy ma pewną swobodę, a wysokość zadośćuczynienia należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego (postanowienie Sądu Najwyższego z 28 października z 2010r., III KK 207/09: L.).

W orzecznictwie, jak i w piśmiennictwie podkreśla się, że orzeczenia w przedmiocie zasądzenia odszkodowania w trybie art. 552 kpk, w zakresie poniesionej szkody, jak i w zakresie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę zawsze opierać się muszą na czytelnych kryteriach zweryfikowanych potwierdzonymi dowodami oraz zasadami zakreślającymi granice subiektywnego odczucia krzywdy. Użyte w art. 455 § 1 kc pojęcie "sumy odpowiedniej" choć ma charakter niedookreślony, to w orzecznictwie wskazuje się kryteria, którymi należy kierować się przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia. Winno ono mieć charakter kompensacyjny, a więc musi przedstawiać odczuwalną wartość ekonomiczną, nie będącą jednakże wartością nadmierną w stosunku do doznanej krzywdy. Z tego wynika, że "wartość odpowiednia" to wartość utrzymana w granicach odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa. Na wysokość zadośćuczynienia składają się cierpienia pokrzywdzonego - tak fizyczne, jak i psychiczne, których rodzaj, czas trwania i natężenie należy każdorazowo określić w kontekście materiału dowodowego sprawy. Indywidualny charakter zadośćuczynienia przesądza o tym, że ostateczne ustalenia, jaka konkretna kwota jest "odpowiednia", z istoty swej należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego, lecz nie może to być uznanie dowolne. Zawsze musi ono opierać się tak na całokształcie okoliczności sprawy, jak i na czytelnych kryteriach ocennych, rzetelnie wskazanych w treści uzasadnienia (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 5 maja 2008r., II AKa 83/08 Krakowskie Zeszyty Sądowe rok 2008, Nr 12, poz. 68).

Jak to przyjmuje powszechna praktyka sądów, określając wysokość zadośćuczynienia, bierze się pod uwagę nie tylko czas trwania tymczasowego aresztowania, ale także stopień dolegliwości, z jaką wiązało się stosowanie tego najsurowszego środka zapobiegawczego, a więc przykrości i przeżycia natury moralnej z tego wynikające (uczucie przykrości, utrata dobrego imienia) konieczność poddania się rygorom związanym ze stosowaniem aresztowania, jak również ewentualny ostracyzm środowiskowy i nieprzychylnie reakcje po zwolnieniu z aresztu. Zarazem należy kwotę zadośćuczynienia oznaczać z umiarem, stosownie do realiów społecznych, jak zamożność mieszkańców, wartość pieniądza itp., by nie pozostało poczucie krzywdy aresztowanego niesłusznie, ale i by orzeczenie nie było sposobem uzyskania nadmiernych korzyści finansowych (wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 9 kwietnia 2008r., II AKa 46/08 Krakowskie Zeszyty Sądowe rok 2008, Nr 6, poz. 48).

Miarkując wysokość zadośćuczynienia przyznanego D. B. (1) Sąd Okręgowy wziął pod uwagę fakt, że pokrzywdzony spędził w areszcie relatywnie długi okres niemalże czterech miesięcy.

Z drugiej strony:

- D. B. (1) osadzony był w Areszcie Śledczym w P. Tryb., będącym jednym z najnowocześniejszych zakładów penitencjarnych w kraju,
- nie zostało wykazane, by jego pozbawienie wolności spowodowało przykrości związane z ostracyzmem w środowisku, w którym wnioskodawca wcześniej funkcjonował, ponad przeciętną miarę wynikającą z faktu aresztowania (w czasie jego zatrzymania D. B. (1) nie pełnił funkcji wiążącej się z zaufaniem publicznym, np. w policji, urządach państwowych),
- w związku z jego izolacją nie uległ pogorszeniu stan jego zdrowia fizycznego i psychicznego,
- wnioskodawca, prócz babci, nie ma rodziny (żony, dzieci) z którymi przeżywałby rozterki rozłąki,
- był on uprzednio karany i odbywał karę pozbawienia wolności, zatem warunki izolacji penitencjarnej są mu znane, a w związku z tym jego krzywda wynikająca z osadzenia była mniejsza niż człowieka, który w takiej sytuacji znalazł się po raz pierwszy.

Sąd Okręgowy starał się przy tym baczyć, by wysokość zadośćuczynienia pozostawała w powiązaniu z realnym stanem majątkowym pokrzywdzonego i ogólnej zamożności społeczeństwa w sposób, który nie stanowiłby sposobu uzyskania niewspółmiernych korzyści finansowych, nieadekwatnych z punktu widzenia celów, jakie owej rekompensacie stawia obowiązujące prawo.

Odnosząc powyższe uwagi do okoliczności rozpoznawanej sprawy Sąd uznał, że kwota 10.000 zł jest adekwatna z punktu widzenia cierpień tak fizycznych, jak i psychicznych D. B. (1), których źródłem było jego tymczasowe aresztowanie.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w oparciu o art.554§ 4 kpk.